

Natuur- en Vogelwacht Rotta

Nummer 169

najaar 2024

Aves Visum

In deze Aves Visum ...

- 5 Bonte Piet op het dak
- 6 De letterzetter- Ips typographus
- 7 Hoe ontstaat een regenboog
- 8 Fruitvliegjes
- 11 In de rui – Verfomfaaide vogels
- 15 Investeren in biodiversiteit
- 18 Muggenonderzoek in de Eendragtspolder
- 15 De Fakkel – Arie Sonneveld aan het woord

En verder ...

- 4 Van het Bestuur
Van de Redactie
- 10 Bijdehand – bij kraakt gal . . !
Wat opviel in onze natuurparels
- 13 gehoord –gezien- gelezen
Stikstof voor dummies . . ?
- 14 Rotta Natuurwerk
- 17 Rotta start nieuwe plantenwerkgroep
- 20 Ruimtelijke ontwikkelingen in
de Noordrand
- 24 Mystery Bird

Voorpagina

koraalzwam © Arend Hoogeveen

Nieuwe fietsen ouderwetse service

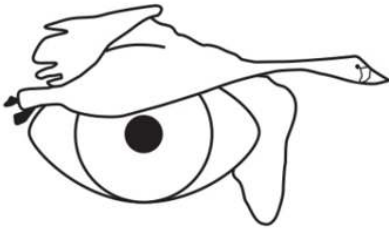
www.reijneveldrijwielen.nl

RIESE & MÜLLER

Zuidplasstraat 4, Moerkapelle • 079 - 593 3388

Rotta Natuur

Natuur- en Vogelwacht Rotta

Hoeksekade 164, 2661 JL Bergschenhoek

Email info@rotta-natuur.nl

Website <https://www.rotta-natuur.nl>

ANBI RSIN-816580662

Iban NL60 TRIO 0254 40 52 23

KvK Haaglanden, nr. 40464998

Natuur- en Vogelwacht Rotta is een zelfstandige natuur- beschermingsvereniging, actief in het Recreatiegebied Rottemeren en de omliggende gemeenten Zuidplas, Lansingerland en de noordrand van Rotterdam. De vereniging heeft ten doel flora en fauna te verbeteren en het (doen) herstellen van verstoringen daar in; het beschermen en in stand houden van groenvoorzieningen en natuurgebieden en het opkomen voor het milieu; het (doen) realiseren en het (doen) in stand houden van ecologische, landschappelijke en recreatieve verbindingzones. De vereniging is opgericht op 9 februari 1982.

Lidmaatschap

Volwassenen min. € 12,50 per jaar

Jeugd (tot 18 jaar) min. € 6,50 per jaar

Donateurs min. € 12,50 per jaar

Bestuur

Voorzitter: Peter Wienbelt - 0651 488 475

email: voorzitter@rotta-natuur.nl

Vicevoorzitter: Henk Starink - 0628 544 003

email: advies@rotta-natuur.nl

Secretaris: Arie Sonneveld - 0613 564 266

email: secretaris@rotta-natuur.nl

Penningmeester: Cor van de Lustgraaf - 0629 242 769

email: penningmeester@rotta-natuur.nl

Ledenbeheer: leden@rotta-natuur.nl

Leden:

Marijke den Oudendammer - 0628 518 105

Arend Hoogeveen - 0683 698 450

Bert van den Bulk - 0623 979 172

Vertrouwenspersoon Natuur- en Vogelwacht Rotta:

Josien Hofs - 0612 134 683

Verenigingsgebouw Natuurcentrum Trefpunt Rotta

Hoeksekade 164, 2661 JL Bergschenhoek

010 - 521 63 34 (alleen tijdens openingstijden)

Beheerder: Ad Somers - 0639 321 113

email: trefpunt@rotta-natuur.nl

Open: donderdag van 10.00-16.00 uur

Zie voor excursies, activiteiten en evenementen de periodiek verschijnende Nieuwsflits.

Verenigingsblad Aves Visum

Redactie: Josien Hofs, Arend Hoogeveen en Hans Soeterbroek

Redactieadres: avesvisum@rotta-natuur.nl

Aves Visum verschijnt 4 keer per jaar in maart, juni, september en december. Iedereen kan een artikel insturen. De redactie behoudt zich het recht voor artikelen in te korten, te wijzigen of te weigeren, waar nodig in overleg met de auteur.

ROTTA ADVIES- en WERKGROEPEN

Rotta Rangers en Kapoentjes

info Marion van den Broek

jeugd@rotta-natuur.nl

Rotta Natuurwerk

Info Rien van der Vorm

natuurwerk@rotta-natuur.nl

Rotta Onderzoek en biodiversiteit

Info Maurice van Veen

onderzoek@rotta-natuur.nl

Trefpunt Vrijwilligers

Info Annet van der Kooij

trefpunt-op-zaterdag@rotta-natuur.nl

Rotta Communicatie en Website

Info Birgitte Blom

communicatie@rotta-natuur.nl

Ruimtelijke Ontwikkelingen

info Arend Hoogeveen

arend.hoogeveen@rotta-natuur.nl

Waterkwaliteit Rotta

info Cees van der Burg

waterkwaliteit@rotta-natuur.nl

Expeditie Rotta

Info Peter Wienbelt

expeditie@rotta-natuur.nl

Ledenexcursies

Info Bert van den Bulk

excursies@rotta-natuur.nl

Rotta Erfvogels en Tuinadvies

Info Henk Starink

advies@rotta-natuur.nl

Van het Bestuur

De vele aspecten van Rotta.

Als nieuw bestuurslid ontdek ik elke bestuursvergadering en in gesprekken met leden weer nieuw aspecten van Rotta Natuur. Er zijn veel connecties met andere organisaties zoals onder andere Floron, Sovon en ook Waarneming.nl waar we kennis en data mee delen. De leden die contact onderhouden met deze organisaties zijn belangrijk voor onze vereniging. Voor ik lid werd van Rotta had ik nog nooit gehoord van de app Obsidentify welke data deelt met Waarneming.nl maar nu maak ik regelmatig gebruik van de app op mijn telefoon. Een prachtige manier om de natuur beter te leren kennen! Afgelopen bestuursvergadering bespraken we ook een nieuw initiatief voor het opzetten van een plantenwerkgroep. Dit vind ik Rotta Natuur op zijn best! Ik hoop dat het een groot succes wordt.

Veel activiteiten worden door onze werkgroepen zelfstandig geregeld en het bestuur heeft daarbij een faciliterende rol. Maar nadenken over vernieuwing en wat onze leden van belang vinden is wel iets voor het bestuur. Zo werd in de augustus vergadering besproken of ons blad Aves Visum nog wel voldoet aan onze wensen en verwachtingen. Hoe waarderen onze leden Aves Visum? Een antwoord op deze vraag was in de vergadering niet direct te geven. We gaan dit verder uitzoeken.

Natuurlijk zijn er ook andere communicatiekanalen zoals de website www.rotta-natuur.nl en de maandelijkse Nieuwsflits. Je moet zelf aangeven of je hem wilt ontvangen, maar bijna 90% van onze leden ontvangt hem en driekwart opent de mail, op zich geen slechte score.

Het is belangrijk om goede relaties te onderhouden met de beleidsmakers in ons gebied. Het bezoek van B&W Lansingerland vond ik erg leuk. Ineens zit je dan naast de burgemeester en maak je een praatje met diverse wethouders. Je voelt ook dat er een goede relatie is tussen het college en Rotta Natuur. Ook zijn we voornemens om de banden met Zuidplas te verstevigen, eind september hebben we het voltallige college van B&W uitgenodigd om nader kennis met elkaar te maken.

Belangrijk is dat er mensen zijn die bekend zijn bij de gemeente Lansingerland en Zuidplas. Gelukkig hebben we die, maar er is ook daar behoefte aan nieuwe mensen die mee willen doen en te zijner tijd het stokje over nemen.

Zo passeert er tijdens een bestuursvergadering een diverse keur aan onderwerpen die in onze vereniging spelen. Als nieuwkomer in het bestuur verbaas ik mij er over wat er zoal aan lopende en nieuwe zaken in onze vereniging speelt. Wil je een keer, ook al ben je geen vergaderingstijger, een bestuursvergadering bijwonen? Je bent van harte welkom, iedere tweede dinsdag(middag) van de maand wordt er overlegd.

Bert van den Bulk

Van de Redactie

Deze keer wil de redactie het eens over onszelf hebben.

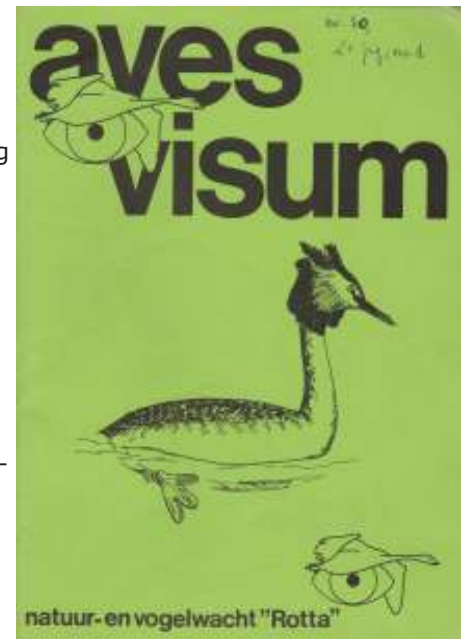
Aves Visum bestaat al vanaf de oprichting van Rotta Natuur in 1982, het volgende nummer zal het 170ste zijn. Dat is best respectabel te noemen voor een amateur vereniging als Rotta Natuur. Al die jaren zijn mensen met toewijding in de weer geweest om er iets moois, iets interessants van te maken.

Maar we willen ook nadenken over de toekomst van ons blad, dat van en voor leden is. Het aantal schrijvers - blijft jammer genoeg beperkt. Het internet is een concurrent van de gedrukte bladen geworden, en ook bij ons speelt de - goed verzorgde - website een steeds belangrijker rol. Tijd om ons te beraden of en hoe we een gedrukte publicatie willen blijven vorm geven, en wellicht ook op een andere manier dan tot nu toe. Uiteraard zijn we daarbij benieuwd naar de mening van onze lezers, binnenkort hoor je daar meer over. Intussen gaan we uiteraard door met het maken van het winternummer. Geen oude schoenen weggoaien,

Het voor u liggende nummer barst weer van de artikelen over boeiende natuurverschijnselen, zoals letterzetters en fruitvliegjes, en over wat er bij Rotta Natuur zoal gebeurt. Speciale aandacht vragen we voor het stuk over biodiversiteit, en hoe Rotta daar in wil investeren. Lezers die de laatste maanden in de Eendragtspolder gewandeld hebben kregen wellicht iets mee over het muggenonderzoek dat daar wordt uitgevoerd. Rotta speelt daarin een - zij het bescheiden - rol, en dus berichten we daar over. Komende winter zal er in het Trefpunt een bijeenkomst zijn om ervaringen en gegevens uit te wisselen.

Tot slot moeten we, in aanvulling op wat ons opviel in de natuurpareltjes in ons werkgebied, melden dat de witte aalscholver die door menigeen in of rond het Koornmolengat waargenomen werd helaas sinds half augustus niet meer is gezien. Het beestje fladderde al een beetje sneu rond, en we moeten er van uitgaan dat hij (of zij) het niet gered heeft.

We wensen je een mooi najaar, en hopen op frisse ideeën voor de toekomst van Aves Visum.

Aves Visum nummer 1, 1982

Rotta-lid Ate Nieuwenhuis zag in het begin van de zomer ongebruikelijke bewoners (op het dak) van De Parkmeester, een appartementencomplex in de wijk Park16Hoven. Hij meldt ons:

"Sinds medio 2017 wonen mijn vrouw en ik op de tweede verdieping van appartementengebouw De Parkmeester, gelegen naast basisschool Park16Hoven. Sindsdien hebben we elk voorjaar gezien dat een paartje scholeksters in de buurt bivakkeert. Er zijn de nodige platte daken, de meeste met grind bekleed. Natuurlijk heb ik vermoed dat het scholeksterpaar al die jaren ergens op een plat dak genesteld heeft, maar ik heb dat nooit kunnen vaststellen. Tot dit jaar, op 10 juli. Nu de school dicht is en het schoolplein verlaten, vliegt geregeld een scholekster met voedsel in zijn snavel vlak langs ons balkon, over het schoolplein, naar het met sedum beklede dak van een deel van ons gebouw. Zojuist heb ik vanaf een hogere verdieping daar twee scholeksters in gezelschap van een jong, twee à drie weken oud, gezien."

"Tot en met vrijdag 26 juli hebben de oudervogels af- en aangevlogen met voedsel. Op zaterdag 27 juli was het over met het vliegverkeer. Waarschijnlijk heeft het jong die morgen het dak verlaten; later op de dag hebben we het gezien in het Westerdijkpark, aan de voet van ons gebouw. Sindsdien heb ik het jong in gezelschap van zijn ouders nog geregeld in de naaste omgeving waargenomen. In het kader van het Jaar van de Scholekster heb ik het broedgeval gemeld bij de website www.scholeksterophetdak.nl"

SOVON onderzoek

Deze waarneming sluit aan bij ervaringen die breder worden opgedaan met de 'verhuizing' van de scholekster van platteland naar de bebouwde omgeving. Het is het Jaar van de Scholekster, en wel met een wat minder vrolijk stemmende reden. Op de website vermeldt SOVON bij monde van Marcel Wortel het volgende:

Het gaat niet goed met de scholekster in Nederland. In zowel het boerenland, langs de kust en in de stad heeft de soort te maken met bedreigingen. Daar is al veel onderzoek naar gedaan. Desondanks weten we nog weinig over de uitbreiding naar de stad en het broedsucces van de vogels. In het Jaar van de Scholekster doen we daar meer onderzoek naar.

Scholeksters worden steeds vaker in stedelijk gebied gezien. Ze broeden er op daken en foerageren op gazons of sportvelden. In tegenstelling tot in andere leefgebieden vergaat het de Scholeksters in stedelijk gebied redelijk goed. Blijkbaar is hier voldoende voedsel en veiligheid om voldoende jongen groot te kunnen brengen. In 2009 broedde ongeveer vier procent van alle scholeksters op daken in dorpen en steden. Aangenomen wordt dat het er inmiddels meer zijn, maar hoeveel weten we niet precies. Met de telling scholeksters in stedelijk gebied hopen we hier meer zicht op te krijgen.

De uitkomsten van de tellingen van scholeksters in stedelijk gebied kunnen we later dit jaar naast de tellingen van broedvogels buiten de stad leggen. Zo kunnen we uitrekenen welk deel van de populatie in stedelijk gebied broedt. Het hele onderzoek is te volgen op de SOVON website: <https://www.sovon.nl/actueel/nieuwsberichten/onderzoek-het-jaar-van-de-scholekster-volle-gang> <<

De letterzetter — Ips typographus

Arend Hoogeveen

De letterzetter is een kever die zich bezighoudt met een speciale vorm van boekdrukkunst. Deze vraatzuchtige snuitkever dankt zijn naam aan het karakteristieke gangenpatroon dat hij uit de schors van naaldbomen weg eet. Hoe komt dit beestje aan zijn naam, waarom is deze kever de laatste jaren in opmars en wat heeft het weer hier mee te maken?

De letterzetter houdt vooral van sparren, ook lariksen zijn niet veilig voor dit kevertje. Lariksen komen in Nederland voor in bossen en parken. Ook in grotere tuinen worden ze als sierboom aangeplant. Larikshout is heel duurzaam en wordt veel gebruikt voor tuinen (schuttingen en overkappingen) en zelfs in de scheepsbouw.

De walsvormige, donkerbruine kever is 4,2-5,5 mm lang. Het achtereind is iets verbreed. Het lichaam is bedekt met geel- tot bruinachtige haren. De kop is van bovenaf gezien niet zichtbaar, omdat deze bedekt wordt door het halschild. Het gelijkmatig geribbelde, lang behaarde halschild is vooraan bultig. Het achtereind van elk dekschild draagt vier stekels. Geteld vanaf de zijkant is de derde stekel het grootst en cilindervormig.

Een mannelijke letterzetter zoekt een verzwakte boom op. Hij boort zich naar binnen en bouwt een 'paringskamer': een gangetje van een centimeter of tien. Vervolgens scheidt hij een chemische stof - feromoon - uit om vrouwtjes te lokken. Na de paring, met meerdere partners, zijn de vrouwelijke letterzetteren aan zet. Ze vreten zich een weg onder de schors. Zo maken verticale gangen (moedergangen) waar ze tientallen eitjes leggen. Na een tot twee weken komen de witte larven uit en die hebben uiteraard honger. De kleine veelvraters proppen zich vol en verslinden de schors om gangen te maken die horizontaal op de moedergang lopen.

Na zes weken zijn de larven volwassen en boren ze zichzelf een tunnel door de boomschors op weg naar buiten. Eens buiten staat de jonge letterzetter maar één ding te doen: op zoek gaan naar een nieuwe (verzwakte) spar om te koloniseren. Elk jaar, tussen april en oktober, brengen letterzetteren twee à drie nieuwe generaties voort. Hoe langer en warmer de zomers, hoe groter het succes en hoe sneller de letterzetter oprukt.

De letterzetter is verwoestend. Het gangenstelsel met paringskamers hindert de sapstroom van naaldbomen waardoor ze geleidelijk aan bruin worden en afsterven. Je herkent een zieke boom aan afvallende naalden, harsuitvloeien en misvormingen. Later vallen stukken schors van de boom en worden de vraatpatronen (gangenstelsels) van de letterzetter zichtbaar.

De hars van een gezonde boom kan insecten tegenhouden. Het kleine kevertje zoekt dus een boom met schade op. Bijvoorbeeld een boom die schade heeft geleden door een winterstorm. Daarnaast waren er afgelopen jaren in Nederland lange droge perioden in de lentes en de zomers. Naaldbossen in de Nederlandse natuurgebieden hebben hier flink onder te lijden gehad. Dankzij de grote voorraad aan verzwakte sparren en lariksen heeft de letterzetter vrij spel.

Bij gebrek aan verzwakte bomen of bij een massale uitbraak kunnen ook gezonde bomen aangetast worden. Ze hebben er belang bij de boom te verzwakken. De letterzetteren lokken elkaar dan met feromonen om gezamenlijk de aanval op een gezonde boom in te zetten. Daarvoor zijn ongeveer 4000 tot 6000 letterzetteren nodig. De boom kleurt dan geleidelijk bruin bij gebrek aan voedingsstoffen en kan afsterven.

Er is geen middel tegen de letterzetter. Soms wordt overgegaan tot massale bomenkap. Oude bossen, aangelegd voor de productie van hout, bestaan doorgaans uit allemaal bomen van dezelfde soort en dezelfde leeftijd. Als zo'n bos door droogte en de letterzetter wordt getroffen kan het in een paar weken alle bomen kwijtraken. << Bron: onzenatuur.be | Wikipedia

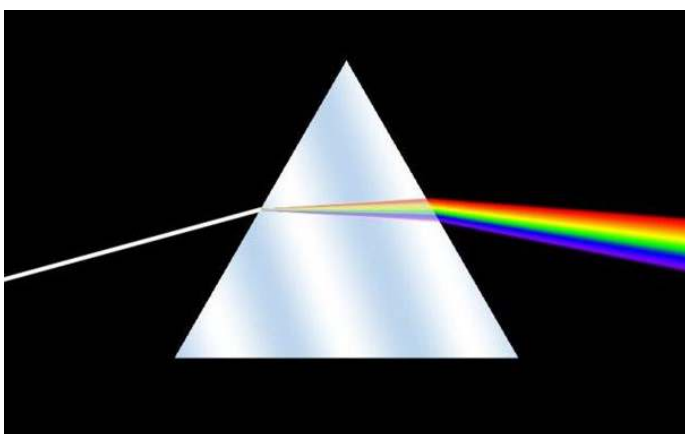

Hoe ontstaat een regenboog?

De regenboog is een van de bekendste optische verschijnselen die in onze atmosfeer voorkomen. Daarnaast een inspiratie voor mythes, songteksten en symbool voor lhbt-rechten en vrede. Lees hoe een regenboog ontstaat en wanneer de grootste kans is om dit mooie weersverschijnsel te zien.

Voor het ontstaan van een regenboog heb je slechts twee ingrediënten nodig: zonlicht en regen. De zonnestraal gaat door de overgang van lucht naar water en valt binnen in de regendruppel. Tijdens die overgang vindt de eerste kleurensplitsing plaats omdat het licht wordt gebroken. Het licht weerkaatst meestal één keer maar soms ook vaker tegen de overgang water-lucht. Uiteindelijk zal het licht de druppel weer verlaten en eindigen in onze ogen waardoor we de regenboog waarnemen. Maar hoe komt het dat we die typische kleurenband zien?

Water heeft een andere dichtheid dan lucht. Daarom zal het licht bij het verlaten van de regendruppel gebroken worden en zich opsplitsen in verschillende kleuren: het prisma-effect. Deze kleuren zijn voor ons bekend als dé kleuren van de regenboog: rood, oranje, geel, groen, blauw, indigo en violet. Het blauwe licht breekt sterker dan het rode licht en zien we daarom aan de binnenkant van de boog. De intensiteit van de kleuren hangt af van de grootte van de druppels. Grotere druppels geven sterkere kleuren. Bij kleine druppels kan de buitenste rode band zelfs zo zwak worden dat het neigt naar oranje.

prisma effect regenboog

De regenboog is eigenlijk een deel van een cirkel. Vanuit het vliegtuig of op een berg is het soms mogelijk om dit te zien. Omdat het licht binnen de druppel wordt gereflecteerd en dan terugkeert naar onze ogen staan regenbogen aan de hemel in een rechte lijn tegenover de zon. Het is vergelijkbaar met jezelf zien in de spiegel: het licht komt vanachter, weerkaatst op de spiegel, komt in onze

ogen terecht en we zien onszelf. Om de regenboog te zien moet je dus met je rug naar de zon gaan staan. Wanneer je beweegt zal de regenboog met je meebewegen, net als je spiegelbeeld. Het is dus helaas nooit mogelijk om die pot met goud op het einde te vinden.

Zolang de zon onder een hoek van 42 graden boven het aardoppervlak blijft geldt: hoe hoger de zon, hoe lager de top van de regenboog. Wanneer de zon aan de horizon staat is meestal een perfecte halve cirkel te zien. Soms is de regenboog deels zichtbaar, bijvoorbeeld een van de uiteinden. Dit komt omdat maar een deel van de druppels zich in het zonlicht bevindt en de rest in de schaduw. Als het niet overal regent zijn er geen druppels om de boog af te maken en dan is ook maar een deel zichtbaar.

Het aantal weerkaatsingen in de regendruppel bepaalt hoeveel regenbogen we zien. Er zijn dus meerdere bogen mogelijk maar vaak zien we er maar twee. Bij een enkele weerkaatsing zien we alleen de hoofdregenboog. Bij een tweede is de bijregenboog ook zichtbaar. De kleuren zijn omgedraaid en iets zwakker. Bij meer dan twee reflecties gaat er veel energie verloren waardoor het licht nog maar erg zwak en slecht zichtbaar is.

De beste omstandigheden voor het zien van regenbogen is een wisselend bewolkte dag met af en toe buien. Zeker het einde van de dag wanneer de buien goed tot ontwikkeling komen en de zon begint te zakken zijn geschikte momenten. Daarbij mag de zon natuurlijk niet te hoog staan. Daarom zien we midden in de zomer nauwelijks regenbogen ondanks dat de zon schijnt na een zomerse bui. <<

Bron: Weeronline

Als ze je alle kleuren van de regenboog hebben laten zien, dan duizelt het je vaak door alle sterretjes voor je ogen!

fruitvliegjes

De zomer barst los en ja hoor, de fruitvliegjes komen massaal op je eten en prullenbakken af.

Arend Hoogeveen

Al loopt de zomer op z'n eind, nog steeds kun je op warme dagen last hebben van fruitvliegjes. Til de deksel van je vuilnisbak maar eens op, dan vliegen er vaak tientallen fruitvliegjes uit. Ga je de keuken in, dan zitten de kleine vliegjes ook op je eten en zeker niet alleen op het fruit. Maar even los van de overlast: wat zijn fruitvliegjes eigenlijk? Kunnen ze kwaad en moet je fruitvliegjes bestrijden?

De fruitvlieg - ook wel bananenvlieg genoemd - is een heel klein vliegje, dat vooral in de zomer voorkomt, want dan is het warm genoeg om te kunnen overleven. Er bestaan 3000 (!) verschillende soorten fruitvliegjes. De *drosophila melanogaster* is de bekendste soort die in Nederland voorkomt. Het vliegje zorgt voor overlast in keukens, fruitkwekerijen en voedselproducerende bedrijven. Tegelijkertijd is het fruitvliegje van grote waarde voor de medische wetenschap, vanwege haar grote genetische overeenkomsten met de mens.

Deze kleine roodogige insecten komen wereldwijd voor en hebben een geel, bruin, roodbruin of zwart lichaam met een gevlekt of gestreept borststuk en achterlijf. Ze hebben opvallend grote, rode ogen die zo klein zijn dat wij ze als mens met het blote oog nauwelijks kunnen waarnemen. Fruitvliegjes hebben twee vleugeltjes en zes poten. Mannetjes zijn te herkennen aan een zwarte stip op hun achterlijf, vrouwtjes zijn overwegend wat groter en hebben een puntige achterzijde. Dat is evenwel alleen zichtbaar onder een microscoop. Hun lichaamslengte varieert van 1 tot 6 mm. Het voedsel bestaat uit gistende vloeistoffen en rottend fruit, terwijl de

larven zich voeden met bacteriën en schimmels. Onder bepaalde omstandigheden vertonen ze kannibalistisch gedrag. De 15 tot 25 eieren worden altijd afgezet in de buurt van een voedselbron. De mannetjes lokken een partner, door met de vleugels een zoemend geluid voort te brengen.

Het fruitvliegje leeft tussen de twee en negen weken. Dat leven begint, zoals bij alle vliegen, als eitje. De eitjes worden gelegd in gistend of rottend voedsel, in een vuilnisbak of

anders. Het eitje groeit bij een prettige temperatuur (boven de 20 graden) binnen twee weken uit tot larve. Deze ontwikkelt zich vervolgens tot pop en ontpopt zich uiteindelijk tot vliegje. Binnen een week is het vliegje in staat zichzelf voort te planten. Elk vrouwtje kan maar één keer in haar leven eitjes afzetten, maar dat zijn er dan wel tot 400 stuks in één keer.

De vlieg- en navigatievaardigheden van fruitvliegjes zijn werkelijk opmer-

Fruitvliegje - *drosophila melanogaster* - in het echt ongeveer 3 mm groot

kelijk. Ondanks hun kleine formaat zijn fruitvliegjes ongelooflijk behendige vliegers, in staat tot ingewikkelde manoeuvres zoals zweven, snelle richtingsveranderingen en zelfs het ontwijken van obstakels tijdens de vlucht. Uit onderzoek is gebleken dat fruitvliegjes over een zeer gespecialiseerd sensorisch systeem beschikken dat helpt bij de vluchtcontrole en navigatie. Ze vertrouwen op visuele aanwijzingen, zoals patronen van licht en donker, om door hun omgeving te navigeren. Bovendien zorgen hun samengestelde ogen ervoor dat ze beweging kunnen waarnemen en potentiële bedreigingen of voedselbronnen kunnen detecteren.

Fruitvliegjes zijn niet schadelijk voor de mens. In de vrije natuur helpen de larven van het fruitvliegje weliswaar bij het opruimen van organisch materiaal en dat is mooi, maar voor kwekers van fruit en groenten zijn de vliegjes een ramp. De fruitvlieg verspreidt namelijk schimmels, bacteriën en gistcellen door van vrucht naar vrucht te vliegen en boort zo nieuwe voedselbronnen aan voor haar larven. Voor de fruitliefhebber is het bovendien geen prettig idee om een vrucht te eten met larfjes erin. Ook producenten van jam, bier, sap en frisdrank zitten om dezelfde reden niet te wachten op een fruitvliegjesplaag.

Het fruitvliegje is voor de medische wetenschap van groot belang. De fruitvlieg blijkt over 16.000 genen te beschikken, de mens over 25.000 genen. Maar liefst 75 procent van de genen waarvan we weten dat een foutje bij de mens een ziekte veroorzaakt, komt ook bij de fruitvlieg voor. Daarom is het fruitvliegje een heel geschikt insect om te testen wat zo'n gendefect doet. Dit testen is niet nieuw: al in 1933 kreeg de Amerikaan Thomas Hunt Morgan de Nobelprijs voor de geneeskunde vanwege zijn baanbrekende experimenten met het fruitvliegje.

Het fruitvliegje heeft een heel belangrijke natuurlijke vijand (behalve de mens) en dat is de sluipwesp. Deze wordt door (fruit)kwekers dan ook

vaak ingezet om overlast tegen te gaan. Verder wordt de fruitvlieg gegeten door spinnen, kevers, andere soorten wespen en rovende vliegen. Ook parasieten als de schildwesp vormen een groot gevaar voor fruitvliegjes.

Kleine vliegjes in huis zijn niet altijd fruitvliegjes. Als de vliegjes zich rond je kamerplanten bewegen, dan zijn het zeer waarschijnlijk rouwvliegjes. Het rouwvliegje is eigenlijk geen vlieg, maar een mug: de varenrouwmug om precies te zijn. Deze kleine, zwarte mug legt eitjes in de vochtige potgrond van kamerplanten. De larven die uit de eitjes komen zijn schadelijk, want ze vreten van de wortels van planten. Binnen een week of zes ontpoppen de larfjes zich tot mugjes. Deze mugjes leven maar twee dagen en zijn niet schadelijk. Je kunt rouwvliegjes tegengaan door de potgrond te vervangen.

Zoals gezegd, fruitvliegjes komen vooral in de zomer voor. Als je dit weet, kun je je hier al enigszins op voorbereiden. Heb je bijvoorbeeld groente of fruit in de supermarkt gekocht? Was de producten dan altijd goed, want het is mogelijk dat fruitvliegjes hier al eitjes op hebben gelegd. Belangrijk is ook dat je organisch afval direct uit de keuken verwijdert. Controleer je fruit en groente regelmatig: zit er een rottend exemplaar bij? Gooi dat direct weg! Beter is om geen schoonmaakmiddel met citroen- of appelgeur te gebruiken, maar met eucalyptusgeur, lavendel of iets neutraals. Zet een geurig kruidenplantje (basilicum, dille of salie) in de buurt van je fruit of leg

wat kruidnagels, teentjes knoflook of takjes lavendel tussen het fruit: die geuren vinden fruitvliegjes vies.

Om ze te verjagen of te bestrijden kun je ramen en deuren tegen elkaar openzetten (ze houden niet van tocht) of zuig ze op met de stofzuiger en vergeet daarbij niet het aanrecht te stofzuigen, om eventuele eitjes eveneens mee te nemen. Doe een takje lavendel in de stofzuigerzak om voortplanting van de vliegjes in de zak te voorkomen. Ook kun je een fruitvliegjes val maken: zet een schaalte met een mengsel van water, azijn en een scheutje afwasmiddel op het aanrecht. De azijn lokt de vliegjes, het afwasmiddel zorgt ervoor dat ze niet blijven drijven, maar zinken en verdrinken.

Fruitvliegjes houden van allerlei zoete dingen en ze hebben een voorkeur voor overrijp of al rottend fruit. Maar als dat niet voorhanden is, nemen ze ook genoeg met andere dingen, zoals restjes wijn of bier in een glas of fles, verwelkte bloemen en dorre blaadjes van planten, koffiedrab en theezakjes en potgrond.

Ondanks de overlast die fruitvliegjes soms geven, is het behoud van fruitvliegsoorten en hun respectievelijke habitats van cruciaal belang voor het behoud van de biodiversiteit en het ecosysteemevenwicht. Het begrijpen van de ecologische relaties tussen fruitvliegjes en hun omgeving is essentieel voor succesvolle natuurbehoudsinspanningen. <<

Bron: - beestjeskwijt.nl
- wildexplained.com

Bij kraakt gal . . !

In Nederland zijn er meer dan 370 soorten bijen, de meesten nestelen in de grond. Enkele soorten maken een nest in dood hout en oude stengels, zoals bijvoorbeeld metselbijen in een bijenhotel. Sommigen bijen hebben echter een bijzondere nestelplek. Deze column gaat over een van deze bijen: de rietmaskerbij.

De rietmaskerbij is een klein, zwart bijtje met een geel gezicht. Het bijtje is makkelijk over het hoofd te zien. Dat komt ook door het moeilijk toegankelijke leefgebied, namelijk oude rietbegroeiingen, vaak in grote laagveenmoerassen.

De rietmaskerbij maakt zijn nest in rietstengels, maar dat doet hij niet zomaar. Om te weten waar hij nestelt moeten we eerst wat weten over een vliegensoort: de sigaar-galvlieg. Dat is een klein grijs vliegje, waarvan de larven in stengels van riet leven. Ter bescherming maakt de larve rondom hem in de rietstengel een gal. Nadat de larven verpoppen en uitvliegen blijven de gallen over.

Die oude gallen worden vervolgens gekraakt door de rietmaskerbij voor zijn nest. Hierin legt hij nestkamers aan, die de vrouwtjesbij vult met stuifmeel van allerlei planten voor zijn larven. Het jaar daarop vliegen de volwassen bijtjes uit die oude galnesten.

Ook de zeer zeldzame moerasmaskerbij nestelt waarschijnlijk in gallen, al is dat nog niet bewezen. Bij de nauwste verwanten van bijen, de graafwespen, zijn ook meerdere soorten die in deze gallen nestelen, zoals de toepasselijk genaamde rietgalluizendoder.

Dit laat zien hoe binnen de onderorde Aculeata – bijen, wespen & mieren – deze nestelstrategie meerdere keren geëvolueerd is. Niet gek, want de gallen zijn een van de weinige geschikte, goed beschermde opties in een rietveld. Het nestelen in een gal is een goede adaptatie aan een voor bijen uitdagende habitat, en maakt het voor ons als bijenliefhebbers mogelijk om op onverwachte plekken te genieten van bijtjes. <<

*In verband met een verhuizing en drukke werkzaamheden is dit de laatste column van mijn hand. Ik hoop dat ik mensen heb kunnen interesseren in en enthousiasmeren over deze **bij**zondere beestjes.*

Sneeuw witte vedermot

Een fraaie verschijning in De Wiebertjes is de sneeuw witte vedermot, een kleine vlinder met een spanwijdte van 24 tot 35 millimeter. De vleugels zijn diep ingesneden waardoor het lijkt of de vlinder vleugels heeft. De sneeuw witte vedermot komt algemeen voor in Europa, vooral op droge graslanden. De waardplant van de rups - zijn windes.

Muskusboktor

Regelmatig vinden we in het Koornmolengat langs het pad achter het tweede hek de muskusboktor, Deze tot 3,4 centimeter lange boktor is – door verdroging - niet overal meer algemeen. Het lichaam lijkt groter door de lange, dikke tasters. Het aanhechtingspunt van de tasters ligt in tegenstelling tot veel andere soorten voor de ogen. De naam komt door een sterke muskusachtige geur, die wordt afgescheiden bij verstoring.

Witte aalscholver

Ook is onlangs in het Koornmolengat een witte aalscholver gesignaleerd. Het komt wel eens voor bij vogels en wordt leucisme genoemd. Het ontstaat door het ontbreken van de juiste pigmenten waardoor een wit verenkleed overblijft. Leucistische vogels hebben, in tegenstelling tot albino's, normaal gekleurde ogen, poten en snavel. <<

In de rui:

Verfomfaaide vogels!

Arend Hoogeveen

Na de afgelopen maanden van baltsen, paren, broeden en opvoeden, volgt in de nazomermaanden een periode van ogenschijnlijke rust: de ruiperiode. De meeste vogelsoorten wisselen van zomerkleed naar winterkleed en doen dit zo onopvallend mogelijk: de rui. Is het je opgevallen dat je in deze tijd veel minder vogels ziet en hoort? Noch in de tuin, noch tijdens een boswandeling, bijna onnatuurlijk stil lijkt het soms. En als je er al één ziet, is de kans groot dat ie overal kale plekken heeft.

Behalve de snavel en de poten zijn vogels helemaal bedekt met veren, die ze tegen de regen beschermen. Onder de veren zit een dons laag, waardoor de vogels warm blijven. De veren slijten en worden in de meeste gevallen jaarlijks vervangen door nieuwe: het ruien. Het verenkleed van vogels verslijt in de loop van een jaar. Veren breken af, schaven langs de invliegopening van de nestkast, verkleuren door de zon en zo kun je nog wel even doorgaan. Daardoor verliezen ze hun stevigheid en stijfheid en zijn ze niet meer waterdicht. Vogels kunnen dan niet goed meer vliegen, op temperatuur blijven of voedsel zoeken. De rui is dus een noodzakelijk kwaad.

Verschillende manieren van ruien

De meeste vogels ruien hun veren één voor één, waardoor ze kunnen blijven vliegen. De meeste watervogels zoals eenden, ganzen en rallen ruien een groot deel van hun verenkleed in één keer (= volledige rui). Dit duurt wekenlang, kost veel energie en gaat ten koste van het vliegvermogen. Daarom houden de vogels zich in deze periode schuil in dichte vegetatie. Eenden, waarvan de mannetjes een prachtig gekleurd zomerkleed hebben, ruien dan naar een vaalbruin, goed camouflerend kleed. Dit eclipskleed maakt ze minder opvallend voor roofdieren.

In tegenstelling tot sommige water-

vogels ruien zangvogels, zoals merels, meer geleidelijk. Merels blijven tijdens de rui mobiel en behouden hun vliegvermogen, hoewel ze minder actief zijn en zich meer schuilhouden in dicht struikgewas of bomen. De ruiperiode ligt tussen juni en eind oktober, met de grootste piek in augustus. Dit is goed terug te zien in de aantallen merels die op tellijsten worden bijgehouden. In augustus halveert het aantal lijsten waarop een merel is gezien en is er een duidelijke dip zichtbaar. Een ietwat stille en lege tuin in deze periode is dus niet zo vreemd. De merels zijn er wel, maar je ziet ze niet.

Roofvogels kunnen zich deze strategie niet veroorloven. Zij moeten goed kunnen blijven vliegen om aan de kost te komen. Daarom spreiden ze de rui van de vliegpennen over een lange periode uit. Ze ruien dus het hele jaar. Alleen tijdens de trek stopt het even en bij enige soorten ook tijdens het broedseizoen.

Ook zijn er soorten die nog een tweede keer ruien vlak vóór het broedseizoen. Hierbij krijgen zij een zomerkleed. Sommige soorten zoals vink en spreeuw krijgen hun prachtige zomerkleed zonder een tweede keer te hoeven ruien. In de nazomer (jul + aug) hebben ze nieuwe veren gekregen die hetzelfde zijn als hun prach-

Mannetjes wilde eend in eclipskleed. Let op de gele snavel en let ook op de koppen. De middelste vogel ruit alweer naar de groene kopkleur, terwijl de andere vogels nog bruin zijn. © Arie Ouwkerk

tige zomerkleed, behalve dan dat er op ieder veertje een bruin (of wit) topje zit. Tijdens de winter slijten die topjes eraf, zodat tegen de lente de mooie kleuren verschijnen.

Biologisch gezien

Het ruien is een ingewikkeld proces, waarbij meerdere factoren een belangrijke rol spelen. Ten eerste is dat het weefsel dat de veren vormt. Op dezelfde wijze als bij mensen ontstaan haren in haarzakjes, groeien veren uit zakjes, die veerfollikels heten. Alleen gezonde veerzakjes produceren gezonde, normale veren. Bij gezonde vogels zit er altijd één veertje in een veerzakje. Zitten er meerdere in, dan raakt het veerzakje verstopt of geïrriteerd en kan het ruiproces niet normaal verlopen. Bovendien kunnen huidschimmels en parasieten de rui verstoren.

Elke keer als er een veertje uit valt zal er een nieuwe veer voor in de plaats komen. Een pinveer (ook wel bloedveer genoemd) ziet er uit als een speld die uit het verenpakje steekt. De pinveer wordt tijdens het groeien beschermd door een soort omhulsel: de keratineschede. Deze bestaat voornamelijk uit eiwitten en kan je qua kleur en structuur vergelijken met een teennagel. Op een gegeven moment moet de keratineschede verwijderd worden om de nieuwe veer te ontvouwen en goed door te laten groeien. De nieuwe veer groeit steeds langer. Zo ook wordt de keratineschede rondom de splinternieuwe veer steeds langer. Vogels strijken zichzelf voortdurend glad met hun snavel, dit helpt om de schede af te breken.

Hormonen zorgen voor lichamelijke veranderingen tijdens de rui. Zo gaan rui en voortplanting niet samen. Een vrouwtje (pop) in de rui kan nooit eitjes produceren omdat – op het moment dat het ruiproces begint – de eierstok inactief wordt. Een man in de rui kan nooit een pop bevruchten om dezelfde reden: zijn testikels zijn op dat moment inactief.

Rui zelf is niet pijnlijk voor vogels, omdat de veren die worden afgewor-

Merel of zanglijster in de rui

pen al dood zijn en op natuurlijke wijze losraken. Een vogel kan wat licht ongemak voelen als de vervangende veren zich ontwikkelen. Deze nieuwe "pin"-veren hebben in eerste instantie een bloedtoevoer die naar hen stroomt terwijl ze groeien en kunnen gevoelig zijn voor aanraking.

De lengte van de dag is belangrijk in het ruiproces. De meeste vogels vallen in de rui ná de langste dag (21 juni). De rui komt dus op gang als de dagen korter worden. Hoe groter het verschil tussen de oorspronkelijke daglichtlengte en de nieuwe daglichtlengte is, hoe sterker en geforceerder de rui zal verlopen. Dit proces heeft echter meer effect in de herfst dan in de lente.

De rui duurt een paar maanden. Eerst worden de slagpennen helemaal vervangen, zodat ze zo snel mogelijk weer in staat zijn om te vliegen. Daarna ruien ze al hun andere veren, waarna ze weer in hun zogenaamde prachtkleed zijn. De hele winter en voorjaar kunnen we dan weer genieten van de grote variatie aan mooie eendensorten.

Gedrag tijdens het ruien

'Onzichtbaarheid' en een verfromfaaid uiterlijk zijn voor vogels in de nazomer normaal. Geen zorgen dus als u dan weinig, geen, of 'ongezonde' vogels ziet in tuin of bos. Het heeft

twee redenen. Eén: het broedseizoen is grotendeels voorbij en er is eten genoeg, dus waarom zou je als vogel opvallen? Twee: veel oudervogels ruien en zijn dan kwetsbaarder.

Vogels verstoppen zich en houden zich stil, want je wordt als vogel nu eenmaal sneller opgegeten als je je laat zien of horen. Vogels zijn in het broedseizoen best gemotiveerd om dat risico te nemen, anders krijgen ze nooit een partner of jongen. Maar waarom zou je als vogel aandacht trekken als je jongen zijn uitgevlogen en er genoeg eten is in de natuur? Dan is in het oog lopen gevaarlijk en dient geen enkel doel meer.

Vanwege hun kwetsbaarheid, verblijven water- en moerasvogels in grotere groepen op open water. Daar hebben ze nog één verdedigingsmechanisme over: ze kunnen onder water duiken. Soms heeft een roofvogel zoveel geduld dat ie een eend helemaal uitput en alsnog te pakken krijgt. Is het jou ook opgevallen dat je in juli en augustus overwegend bruine eenden ziet? Waar is het iriserende groen van het mannetje van de wilde eend en waar het bonte kleed van de slobeend gebleven: ze verkeren in het tijdelijke eclipskleed. Let op de snavelkleur. Bij het mannetje van de wilde eend blijft deze geel, waardoor je het mannetje en vrouwtje toch makkelijk uit elkaar kunt houden. Als ze hun vleugel strekken wordt het ook

een stukje makkelijker, omdat je dan specifieke kenmerken kunt zien.

Verder vallen de oude veren van vogels uit na het broedseizoen en groeien er nieuwe aan. Met minder veren is het moeilijker vliegen: je maakt minder snel vaart en het wordt lastiger sturen. Dus dan loop je extra risico opgegeten te worden. Daarom houden vogels zich zoveel mogelijk stil en schuil in die tijd. Ruien kost bovendien veel energie, dus ook in dat licht is het handig dat ze hun krachten sparen.

De enkele vogel die u wel ziet heeft soms een hele kale kop en nek. Het verenkled is vaal, er steken her en der (gebroken) veren uit en de vogel

heeft kale plekken. Hij lijkt ziek, maar is het echt niet! Zo ongezond kunnen vogels er nu eenmaal uitzien tijdens de rui. Maar daarna zijn ze weer als herboren. Klaar voor de winter, of om naar een ander continent te vliegen.

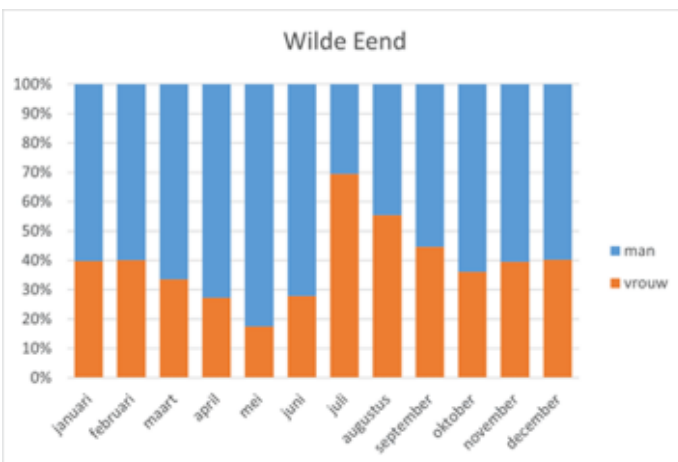
Als de vogels nieuwe veren hebben en het steeds kouder wordt, laten ze zich weer rond het huis zien, zeker als u wat bijvoert. Zingen doen de meeste pas in het voorjaar, als ze een partner zoeken en een territorium verdedigen.

Waarnemingen

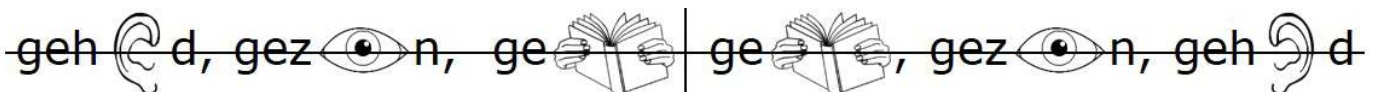
Bij wilde eenden lijkt het verenkled van het mannetje tijdens de ruiperiode op dat van een vrouwtje. Het mannetje in eclipskleed is nog wel te

herkennen aan de gele tot olijfgroene snavel en de minder duidelijke tekening op de meer roodbruine borst. In de maanden juli, augustus en september worden beduidend meer vrouwtjes geteld omdat veel mannetjes onterecht voor een vrouwtje worden aangezien, Zie het diagram, het hoge percentage vrouwtjeseenden tussen juli en september wordt veroorzaakt door mannetjes in eclips. Data verzameld in het Jaar van de Wilde Eend in 2020 (Bron: Sovon Vogelonderzoek Nederland) .

Soms is het wel heel lastig te zien welke soort het is en vooral of het een mannetje, vrouwtje of jong is. Kun jij op onderstaande foto zien welke soort het is en welk geslacht? Succes! <<

?? ? © Willem Verhagen

Stikstof voor dummies. Of . . ?

Josien Hof's

Recentelijk heeft de NewScientist het boekje Het Stikstofweb uitgegeven, geschreven door de Wageningen Wier Wamelink. Ha, dacht ik, eindelijk wordt het me eens op jip-en-janneke-niveau uitgelegd. Na het beginrijm in de ondertitel, vast geïnspireerd op de naam van de schrijver, ontrolt zich in korte hoofdstukjes en met veel illustraties het hele stikstof probleem, en dan vooral wat het met onze flora doet. Maar omdat het doel is om het vooral wetenschappelijk verantwoord te laten zijn moet je er toch wel even voor gaan zitten. Wat is dat ook al weer precies, nitraat, ammoniak, ammoni-

um, fosfaat? En hoe werkt dat dan? Hij gaat in 115 pagina's in op alle factoren die door menselijke activiteit – landbouw, industrie, verkeer, maar ook recreatiedruk – een rol spelen bij de zogenoemde te hoge stikstofdepositie. De 'oplossingen' zullen de lezer vertrouwd voorkomen – heel veel moet veel minder. Hij schuwt daarbij de vele onzekerheden zoals de klimaatontwikkeling niet. Ik vind het een lezenswaardig boekje, en omdat het erg overzichtelijk is pak je het er gemakkelijk even bij als je het niet precies onthouden hebt. Wat ook fijn is, is de verklarende woordenlijst achterin. <<

Rotta natuurwerk

Rien van der Vorm

Het natuurwerk in de zomer bestaat vooral uit het maaien van bloemrijke gras- en rietvelden. Daar maaien we volgens een zogenaamd sinus-systeem: na controle op de aanwezigheid van broedende vogels, maaien we een willekeurige smalle route door het betreffende veldje.

Het voordeel daarvan is dat je ter plekke een keuze maakt wat je wilt maaien, zodat we voorkomen dat vooral het riet alles overwoekert. Plekken met bloemen laten we eerst uitbloeien en komen dus later aan de beurt. Vooral insecten profiteren van dit maaisysteem. Na 15 jaar intensief maai-beheer zijn er weer enkele riet-orchissen gevonden in het Koornmolen-gat, een mooie opsteker voor Klaas Verschoor en zijn team.

rietorchis

Ook de natuurpaden, zoals bijvoorbeeld in de Wiebertjes, hebben we meerdere keren gemaaid om ze begaanbaar te houden. Hierbij is er aandacht voor de overvloedige groei van bramen en riet. Bramen zijn ook gemaaid in het Nessebos, langs de oever van de Karremanplas ontstaat een mooie vegetatie van veenmos en bijvoorbeeld koningsvaren. Om deze ontwikkeling kans van slagen te geven moeten we de bramen meerdere keren per jaar maaien, uiteraard na controle op broedvogels.

De jonge aanplant in de bosrand van het Nessebos en in het ruigteland was compleet overwoekerd met onder andere gewone berenklauw. Met heggenschaar en zeis hebben we de struiken met succes vrijgezet. Het is wel jammer dat tijdens het maaien door de aannemer een plantvak in het ruigteland geheel is verdwenen.

De bestrijding van reuzenberenklauwen in het Hoge Bergse Bos heeft de afgelopen maanden weer veel tijd gekost, ondanks het tijdelijk uitvallen van onze coördinator Henk Starink, zijn 5.600 planten uitgestoken en later nog eens 1.200 grote bloemschermen afgezaagd.

De broedvloten in de Bleiswijkse Fles en in het plasdrasgebied in de Eendragtspolder zijn volop gebruikt, eerst door kokmeeuwen en na het uitvliegen van de jongen zijn ook de visdieven gaan broeden. Deze broedvloten maken we weer schoon voor het broedseizoen volgend jaar. De grote oeverwaluwand in de Zevenhuizerplas is ook volledig bezet geweest, komende winter moeten we weer een big bag met leemzand overvaren om de gaten weer op te kunnen vullen.

Alle nestkasten voor torenvalk, kerken steenuil zijn gecontroleerd op bezetting en ials dat het geval was zijn de jonge vogels geringd door Rinse van Vliet die gemachtigd is wilde vogels te ringen. Met onze boot zijn we overgevaren naar de eilanden in de Zevenhuizer Plas om aldaar de reiger-nesten te tellen. Dit werk heb ik nu overgedragen aan Fulco den Hollander en Garry Bakker.

Alle werkzaamheden die we met het natuurwerkteam doen staan in Excel netjes geordend in een werkdocument op winter- en zomerwerk. Op zich verandert het weinig van jaar op jaar, maar zo houden we wel het overzicht en continuïteit. Met de coördinatoren spreken we twee keer per jaar een tijdschema af. Ook dit is meestal ieder jaar hetzelfde, weinig spannend. Ook het beheer van gereedschap en vervoer is onderdeel van deze taak.

Wekelijks informeer ik de natuurwerkers - door middel van een email-bericht op zondagochtend - waar we op de daaropvolgende donderdagmorgen aan de slag gaan. Bert van den Bulk en Willem Willemse gaan mij voortaan hierbij helpen, zodat ik te zijner tijd bij 'gebleken ongeschiktheid deze werkzaamheden met een gerust hart kan overdragen!' <<

Natuurwerk: ook goed voor een 'verstokte' roker! © Pjer Mulder

Investeren in biodiversiteit

Den Cost gaet voor den Baet Uyt . . .

Ja, maar wel Natuurlijk!

Marcel Heikens
Cor van de Lustgraaf
Arend Hoogeveen

Onder andere door de voortdurende instroom van nieuwe leden (van 584 leden in 2011 naar 964 leden eind 2023) zijn de contributie inkomsten toegenomen en daarbij hebben we consequent een nogal zuinig beleid gevoerd. Zo is er in de loop der jaren een aardig grote financiële reserve opgebouwd. Eigenlijk zonde dat dit kapitaal 'ligt te verstoffen op de spaarrekening van Rotta Natuur'.

Ook omdat er op de (midden)lange termijn geen grote uitgaven te verwachten zijn, is er ruimte om te bezien hoe een deel hiervan kan worden ingezet voor de verfraaiing en versterking van de biodiversiteit in natuur-/cultuurhistorische landschappen in ons werkgebied.

In de laatste Algemene Ledenvergadering (26 maart 2024) heeft dit onderwerp al de revue gepasseerd, waarbij de aanwezige leden hebben ingestemd met een verkenning om een deel van ons spaargeld te investeren in:

- Ideële organisaties om gronden/wateren veilig te stellen voor natuur-inclusief gebruik,
- De aankoop van diverse soorten flora die worden geplant op gronden die niet ons eigendom zijn,
- Voorzieningen die een meerwaarde hebben voor de ecologische diversiteit op gronden/wateren van derden.

Het bestuur heeft een tijdelijke werkgroep – Marcel Heikens, Cor van de Lustgraaf en Arend Hoogeveen – gevraagd een en ander voor te bereiden.

Uitgangspunten

Investerings moeten passen binnen de doelstellingen van Rotta Natuur: bevorderen van de ontwikkeling van natuurgebieden en het (doen) realiseren en het (doen) in standhouden/versterken van ecologische en landschapelijke (verbindings-)zones.

Uitgegaan wordt van een investering in geld in een project of gebied in het werkgebied van Rotta Natuur. Het heeft de voorkeur om niet zelf gronden aan te kopen, maar te investeren in een ideële organisatie die specifiek daarvoor is opgericht. Ook is het mogelijk te investeren in de aankoop van inheemse flora en/of voorzieningen (bijvoorbeeld visdiefeilandjes of oeverzwaluwvanden) ter ver-

sterking van de basiskwaliteit van de natuur in deelgebieden.

Het bestuur is voornemens een aanzienlijk bedrag op de spaarrekening daarvoor te reserveren. Vanzelfsprekend blijven er voldoende financiële middelen op de depositorekening om de lopende zaken te kunnen betalen en ook houden we een reële buffer op de spaarrekening voor onvoorziene uitgaven.

We investeren uitsluitend in gebieden en/of projecten binnen het eigen werkgebied en die geen groter financieel risico dragen dan het eigen ingelegde kapitaal. Met een investering zijn geen vervolgverplichtingen gemoeid.

We volgen het gedachtegoed van *Basiskwaliteit Natuur*, een initiatief van Vogelbescherming Nederland en de Stichting Deltaplan Biodiversiteitsherstel met als oogmerk dat 'gewone' planten en dieren algemeen blijven, met name in andere groenblauwe gebieden dan de beschermde Natura 2000-gebieden. In Aves Visum 168 (zomer 2024) staat een uitgebreid artikel hierover.

Rotta Natuur heeft het niet alleen voor het zeggen in haar werkgebied. Eventuele investeringen zullen plaatsvinden in/op gronden/wateren van de gemeenten Lansingerland en Zuidplas (inclusief die van het Recreatieschap Rotterdam/Staatsbosbeheer), alsook mogelijk op gronden/wateren van de provincie Zuid-Holland en/of particuliere eigenaren.

Daarbij is in voorkomende gevallen ook goede afstemming met maatschappelijke en andere natuurgerichte organisaties, zoals bijvoorbeeld de Beheercombinatie De Groenzoom, Natuurmonumenten en Stichting Natuurpolders/Boer en Buurt van belang.

Investeren via ideële organisaties

Zoals aangegeven koopt Rotta Natuur niet zelf grond, maar wil in een voorkomend geval wel geld doneren in een ideële organisatie die tot doel heeft om gronden/wateren te versterken met meer biodiversiteit, dan wel die natuur-inclusief te exploiteren/beheren. Er is een aantal organisaties in beeld.

Coöperatie Land van Ons UA

Reguliere landbouwgrond wordt aangekocht en omgezet in duurzame biodiversiteit. Grondbezit kan weer verkocht worden mocht dit om welke reden dan ook wenselijk zijn. Met de inleg van de deelnemers koopt de coöperatie landbouwgrond. Doordat je mede-eigenaar bent van een stuk grond dat voortaan natuurvriendelijk beheerd wordt, heb je direct invloed op het verbeteren van biodiversiteit. Bijna al het werk gebeurt onbetaald. Dat is mogelijk omdat veel deelnemers bereid zijn hun tijd en talent in te zetten.

Stichting AANPOTEN

Deze stichting is een platform zonder winstoogmerk naar een idee van natuurfotograaf Ruurd Jelle van der Leij en zanger Ruben Hein. Doel is om op een zo simpel mogelijke manier de biodiversiteit in Nederland te helpen herstellen, simpelweg door het aanplanten van inheemse struiken en bomen. Alle donaties worden direct ingezet om struiken en bomen te kopen. In ons toekomstbeeld zien we in Nederland een netwerk van miniatuur natuurgebiedjes als springplank voor de biodiversiteit. In eigen beheer van particulieren, boeren, landeigenaren.

Stichting Rijke Weide Vogelfonds

Aankoop van grond door donatie, veilig stellen en (beter) inrichten voor weidevogels. Financiers die de vogels een warm hart toedragen, bundelen hun krachten in dit fonds. Het fonds koopt grond op plekken die belangrijk zijn voor weidevogels. De grond blijft in gebruik als landbouwgrond, maar er worden goede afspraken gemaakt over weidevriendelijk beheer met de boeren die de grond beheren.

Maatschappelijke Coalitie Aardpeer

Aankoop van landbouwgrond door donaties en verkoop van obligaties. Gronden worden in pacht uitgegeven aan natuurvriendelijke boeren voor natuur-inclusieve landbouw. De boeren betalen een pacht die het mogelijk maakt dat zij natuurvriendelijk werken. Donaties maken het mogelijk een veelvoudig rendement te realiseren: een gezonde bodem, gezond voedsel, verhoging van de biodiversiteit, dierenwelzijn en nog veel meer!

(Potentiële) kansen in ons werkgebied

In beginsel is het mogelijk om in elk groenblauwe deelgebied binnen het werkgebied van Rotta Natuur te investeren. In enkele deelgebieden vinden op de korte en de lange termijn nieuwe ruimtelijke invullingen plaats. Goed om die ontwikkelingen te volgen en waar mogelijk aan te sluiten bij de planmakerij hiervan:

De Snelle (Eendragtspolder Zuidplas)

In de oksel van de Rottedijk en de Middelweg in de Eendragtspolder ligt een veenweidegebied dat bekend is onder de naam De Snelle. Het is één van de laatste stukjes cultuurhistorisch polderland waarin het slagenlandschap direct in het oog valt. Het land wordt nu nog verpacht, over twee jaar loopt deze pacht af en de verwachting is dat het gebiedje dan door het Recreatieschap wordt vermarkt. Wellicht ontstaan er kansen om via een ideële organisatie hier te investeren.

Groene Schakel en Groene Waterparel (Middengebied Zuidplaspolder)

In het Middengebied van de Zuidplaspolder in de gemeente Zuidplas zijn de voorbereidingen voor een nieuw dorp in volle gang. Ten zuiden en oosten van deze bebouwde kom zijn twee groenblauwe gebieden in het bestemmingsplan opgenomen: de Groene Schakel en de Groene Waterparel, cruciale schakels in de ecologische verbindingzone (EVZ) tussen de Krimpenerwaard/Groene Hart en Rottemeren/Bentwoud. De Groene Waterparel wordt als natuurgebied ingericht door de provincie Zuid-Holland (plannen zijn gemaakt), voor de inrichting van de Groene Schakel als EVZ is de gemeente Zuidplas aan zet.

Park de Polder (Bergschenhoek)

Achter het gemeentehuis, parallel aan de nieuwbouwwijk Wilderszijde ligt een strook braakliggend terrein dat zich steeds meer ontwikkelt als natuurgebied: Park de Polder. Rotta Natuur onderhoudt hier reeds de knotwilgen die langs het doorgaande fietspad staan. En ook doen we beheertaken in de rietruigtes en bosperceeltjes. Inmiddels is er o.l.v. van Jaap van Lien en Henk Starink een plan ingediend bij de gemeente voor het ecologisch behoud/-versterking van dit landschap 'onder de aan-/afvliegrou- te van Zestienhoven'. Onderdeel van dit voorstel is dat het Park de Polder groter wordt dan in het het betreffende bestemmingsplan is ingetekend.

Triangelpark (Bergschenhoek)

Het Triangelpark wordt doorsneden door de nieuwe A16 Rotterdam. Er moet nog veel werk worden verzet door de gemeente Lansingerland voordat er aan beide kanten van de tunnelbak een echt park ligt. Zoals aankoop van grond, inrichting en uitvoering. Het is een klein gebied, maar ruciasl in de ecologische verbinding tussen het Bergse Bos en De Vlienderstrik/Natuurpark Schieveen.

Hoekse Park West en Oost (Bergschenhoek)

In het Ontwikkelplan Landschapspark De Rotte van het Recreatieschap Rottemeren is de ambitie opgenomen om op de langere termijn de Hoekse Parken West en Oost te transformeren naar het Landschapspark. Het idee is hier de stadsparkachtige sfeer van het Lage en Hoge Bergse Bos door te trekken, zowel in beeld als in functies.

Hoe nu verder

De hier beschreven koers is geen vastomlijnd plan, maar meer een leidraad hoe dit aan te pakken. Een regiegroep binnen Rotta Natuur gaat een verkenning uitvoeren naar concrete investeringsopties bij ideële organisaties. In de ALV in maart waren er ook al enkele opties genoemd, die zullen worden getoetst. En er zullen zoekopdrachten worden uitgezet bij de trekkers en coördinatoren van de Werkgroepen Natuurbeheer en Onderzoek. Zij kennen ons werkgebied het beste om aan te geven waar toekomstige investeringen van Rotta Natuur waarde toevoegen aan de natuur en de ecologische functie daarbinnen. <<

Rotta start Plantenwerkgroep

Enthousiasme voor kennis van de flora groeit

Uit meerdere signalen blijkt dat de belangstelling voor de flora bij Rotta groeit. De plantencursus van afgelopen voorjaar was binnen 24 uur volgeboekt. Enkele deelnemers namen het initiatief het daar niet bij te laten. Iedereen die de cursus volgde, en dezelfde geluiden hoorden we ook na de cursus uit 2019, realiseert zich nog maar een begin gemaakt te hebben. De signalen zijn duidelijk 'er gaat een wereld voor je open', wat een bijzondere details als je goed leert kijken'. Als je al een idee krijgt van de verschillende plantenfamilies, wordt het al overzichtelijker.

Het idee is om ons als vereniging verder te verdiepen in de flora van met name ons eigen werkgebied.

Verder willen we educatief bezig zijn, voor ons zelf en mogelijk voor anderen, zodat de kennis toe kan nemen. En, wie weet, kunnen we in de toekomst met inventarisaties een rol spelen bij verder onderzoek ten behoeve van het beheer. Na de evaluatie van de nu gegeven cursus gaan we bekijken of dit voor herhaling vatbaar is, wellicht komend voorjaar. Op 23 september 19.30 uur is er een eerste bijeenkomst in het Trefpunt. Iedereen die er meer over wil weten of meedoen, is van harte welkom, ook al heb je de cursus (nog) niet gevolgd. Het plezier in het samen leren en ontdekken staat voorop.

Informatie bij Josien Hofs, 06-12134683 of via plantencursus@rotta-natuur.nl

grote egelskop © Josien Hofs

Muggenonderzoek in de Eendragtspolder

Josien Hofs

Eind juni vond in het Trefpunt een verrassende presentatie plaats, op uitnodiging van onze onderzoek coördinator Maurice van Veen. In 2025 zal een stukje Eendragtspolder onder water gezet worden in het kader van een onderzoek door het Pandemic and Disaster Preparedness Center.

Een hele mond vol, het is een initiatief van een groot consortium waarin o.a. het RIVM, Naturalis Leiden, TU Delft en de Erasmus Universiteit en Medisch Centrum deelnemen. Een onderdeel van al het onderzoek dat dit PDPC op poten aan het zetten is wordt een project om meer te weten te komen over de overdracht van door muggen overdraagbare ziektes. Drie studenten zijn hierbij betrokken voor hun doctoraalstudie.

Zoals bekend is kunnen muggen ziekteverwekkers overdragen, het meest horen we over malaria en knokkelkoorts (dengue). Daarvoor moeten we wel het land uit, hoewel er door de opwarming van het klimaat al wel eens gesproken wordt over terugkeer van de malariamug in Nederland. Maar daarover gaat het onderzoek nu niet. Het onderzoek focust zich op de virussen Westnijl en Usutu, die in de afgelopen tien jaar voor het eerst zijn waargenomen in Nederland. Deze virussen zijn afhankelijk

van vogels als gastheersoort en worden hiertussen, en incidenteel naar mensen, overgedragen door steekmuggen.

Achtergrond

Het project is een onderdeel van een veel grotere aanpak om meer te weten te komen over risico's voor volksgezondheid en natuur. De combinatie van waterrijke landschappen, exotische steekmuggen, drukke internationale handel, reizen en een hoge bevolkingsdichtheid maken de laaggelegen delta in Nederland kwetsbaar voor toekomstige uitbraken van exotische infectieziekten. De klimaatverandering, perioden van droogte en extreme regenval en de stijging van de zeespiegel zijn daarbij factoren die die kwetsbaarheid kunnen vergroten.

Dat maakt Nederland, en speciaal onze regio, erg geschikt om nader onderzoek te doen. De rol van de Eendragtspolder in dit onderzoek is

het dienen als piekberging voor intense regenval, iets waar dit gebied ook voor ontworpen is. De effecten van zo'n tijdelijke piekberging op de risico's van pathogene overdracht en voor de natuur zijn nog nauwelijks bekend. De onderwaterzetting van een klein deel van de Eendragtspolder is een simulatie om deze effecten te onderzoeken.

De centrale vraag van het onderzoek is "*Hoe beïnvloedt tijdelijke piekberging de ecologie met betrekking tot steekmuggen, vogels en muizen en hoe heeft dit effect op de overdacht van pathogenen?*" Dit zal gedaan worden door het verbinden van verschillende onderzoeksvelden, zoals het modelleren van klimaatverandering, met de ecologie van landschappen, dieren, insecten, virologie en volksgezondheid.

30 soorten steekmuggen

Het was al bijzonder om te horen dat er meer dan 30 verschillende soorten

steekmuggen in Nederland zijn. De meeste daarvan hebben het niet op mensenbloed voorzien, maar op bijvoorbeeld amfibieën of vogels. Het onderzoek in 'onze' Eendragtspolder richt zich op die laatste groep. Volgend jaar juli / augustus wordt een plot in de polder onder water gezet, om zo muggen te lokken die dan weer onderzocht kunnen worden. Daarbij worden ook de vogels onderzocht, en dan met name de vogels die niet alleen in het gebied verblijven, maar ook die elders foerageren en misschien zelfs in de door mensen bewoonde wereld komen, zoals kraaien en reigers. Voor alle duidelijkheid: er wordt een ontwikkeling gevolgd, er worden geen virussen het gebied in gebracht.

Medewerking door vrijwilligers

Maar wat heeft dat met Rotta Natuur te maken? Voor zo'n best omvangrijk en ingewikkeld onderzoek is de bijdrage van vrijwilligers meer dan welkom, zo blijkt. Aan ons is gevraagd om deze zomer alvast als nulmeting te inventariseren welke vogels er in dat specifieke stukje polder vertoe-

Westnijl- en usutu virus

In oktober 2020 is voor het eerst een besmetting met het westnijlvirus gevonden bij een patiënt in Nederland. De patiënt heeft het virus waarschijnlijk in de regio Utrecht opgelopen door een muggenbeet. Het is de eerste keer dat een infectie met dit virus is gevonden bij een persoon die het heeft opgelopen in Nederland.

Als je besmet wordt met het virus, duurt het meestal 3 tot 15 dagen voordat je klachten kunt krijgen. De meeste mensen krijgen geen klachten, ongeveer 20% krijgt milde griepachtige symptomen zoals koorts, hoofdpijn en spierpijn. Slechts een zeer klein deel (1%) krijgt een ernstige ziekte, zoals hersenontsteking (encefalitis) of hersenvliesontsteking (meningitis).

Het usutu virus is verwant aan het westnijlvirus dat ook door muggen overgedragen kan worden. Het virus komt oorspronkelijk uit Afrika en is vernoemd naar de Usuturivier in Swaziland. Het is zeer zeldzaam dat mensen ziek worden van het virus. In augustus 2016 is het virus voor het eerst in Nederland en veroorzaakt sterfte bij zangvogels en uilen; vooral bij merels, huismussen, boerenzwaluw en Laplanduilen.

Bron: RIVM

ven. Inmiddels zijn er elke week tot half september meerdere vrijwilligers op pad gegaan om daar op vaste tijden en plaatsen waarnemingen te doen. Uiteraard moet dat onderzoek volgend jaar, als het onder water gezet is, herhaald worden.

Op onderstaand kaartje is te zien om

welk gebied het precies gaat. Er is bij een van de bankjes langs het Lisdoddelaaantje een bord geplaatst om voorbijgangers te informeren. Uiteraard houdt de redactie de ontwikkeling in de gaten en zal de Rotta achterban in Aves Visum en op de website informeren.

Wie meer wil weten kan terecht op de website <https://convergence.nl/nl/pandemic-disaster-preparedness-center/onderzoek/climate-change-and-vectorborne-virus-outbreaks/> en uiteraard bij Maurice: onderzoek@rotta-natuur.nl. <<

Ruimtelijke Ontwikkelingen in de Noordrand

Jaap van Lien

Ondanks de vakantie tijd zaten we bij Rotta niet stil, diverse van onze werkgroepen gingen onverstoord verder. Een kort overzicht van de afgelopen maanden.

Berkel Westpolder.

We hebben met een kleine delegatie de locatie nog eens goed te bekijken: de omgeving van de oude molenstomp met de molenaarswoning aan de Lies Frankenweg. Ook al wil de gemeente er niet echt aan, toch blijven we van mening dat het gebiedje zoveel mogelijk gespaard moet worden. In ieder geval zo dat er door de wijk een aaneengesloten ecologische verbindingzone ontstaat. Een groot deel van die verbinding is er al, nu nog de laatste stappen. We hebben onze mening nog een keer duidelijk op tafel gelegd bij de projectleiding.

Windmolens, waar?

In het windmolendrama is het wachten op de uitkomst van het onderzoek dat de provincie op poten heeft gezet. Zoals bekend heeft de provincie de keuze voor de plaatsing weer naar zich toegetrokken, de gemeente staat voorlopig buiten spel. In een uitvoerig onderzoek worden de drie bekende locaties, die volgens ons gemeentebestuur niet geschikt zijn, toch weer onder de loep genomen. Mogelijk met grote gevolgen! Afwachten dus.

Kennismaken met Natuurmonumenten

De warme banden met onze collega's van Natuurmonumenten kregen weer meer gestalte tijdens een bezoek aan het Koornmolengat. Heel apart om met een delegatie van deskundigen door ons meest bijzondere gebied te lopen. Zij waren wel heel verrast over wat ze aantreffen. Als gebied voor hen helemaal nieuw! Belangrijk ook dat we alle tijd hadden om met elkaar te kunnen praten. Uiteraard ook over de plannen die in onze omgeving nog ontwikkeld worden en die ook van invloed zijn op de gebieden die door Natuurmonumenten beheerd worden. Te denken valt in de eerste plaats aan de ecologische verbinding tussen het Lage Bergse Bos en de Vlinderstrik. Maar daar blijft het bepaald niet bij!

Omgevingsplan Lansingerland

Op 10 juni zijn we met een aantal mensen in het gemeentehuis geweest om mee te praten over de Omgevingsvisie 2.0. Een zinvolle avond! Verblijvend is de manier waarop er in het gemeentehuis tegenwoordig omgegaan wordt met natuurbelangen. Het omgevingsplan dat in aanbouw is, is zo'n moment dat je na moet denken over hoe je in de toekomst om wilt gaan met je leefomgeving. Belangrijk is dat natuurinclusief bouwen duidelijk in de plannen opgenomen wordt. Gelukkig wordt daar serieus over nagedacht. Ook rekening houden met een veranderend

klimaat is in dit verband een hot item. Gelukkig beschikt de gemeente LL over mensen die met verstand van zaken mee kunnen spreken over soms best lastige keuzes. Voor ons heel plezierig!

Fietstocht gemeenteraad

De gemeenteraad van LL heeft al informatieve bezoeken achter de rug aan de drie dorpskernen van Lansingerland. Op initiatief van enkele raadsleden is er nu voor gekozen om ook aandacht te besteden aan het buitengebied van de gemeente. Niet onlogisch gezien het belang van het ons omringende groen, een belangrijk onderdeel van onze leefomgeving. Meerdere raadsleden hebben op 6 september door (een deel) van onze groengebieden gefietst. Onderweg werd er hier en daar gestopt om informatie met elkaar te delen. Enkele leden van Rotta en een vertegenwoordiger van Natuurmonumenten. Gezamenlijk kunnen we de ecologische verbinding tussen Rottemeren en Vlinderstrik nog eens duidelijk promoten. Gestopt werd ook bij de Wiebertjes waar wij als vereniging de kans krijgen om wat te laten zien en te vertellen over ons werk daar.

Meer natuur in Park de Polder

Wij hebben het plan opgevat om, voor zover het in ons vermogen ligt, samen met de gemeente in Park de Polder achter het gemeentehuis de biodiversiteit te versterken door rond de bestaande bosjes een brede zoomvegetatie aan te brengen. Een voorzichtig begin is voorzien in het gedeelte dat aansluit aan het stukje nieuwe natuur, achter in het park. Bijgaande foto geeft aan hoe mooi het daar nu al is! <<

Nieuwe natuur in Park de Polder © Jaap van Lien

Een Rotta-lid verhaalt over een persoonlijke ervaring in de natuur en wat dat bij hem of haar heeft losgemaakt. De fakkel wordt steeds aan een ander lid overgedragen die ons in de volgende Aves Visum zijn of haar (natuur) roerselen mee laat beleven.

DE FAKKEL

Arie Sonneveld
aan het woord . . .

Elk vogeltje zingt zoals hij gebekt is, dus begin ik met een gedicht van Elizabeth Barrett Browning (1806-1861), geïnspireerd door het verhaal van de brandende braambos. Het liefst was ik begonnen met een vioolconcert of cantate van Bach, maar dat 'klinkt' niet op papier.

*De aarde zit boordevol hemel en elke struik
hoe genoon ook, staat in lichterlaaie van God.
Maar enkel hij die het ziet, doet zijn schoenen uit.
De rest zit er omheen en plukt bramen*

Bij gelegenheid citeer ik dit gedicht. Het levert altijd een goed gesprek op over de vele manieren waarop je naar het mysterie van de natuur kunt kijken. Ik ben tot nu toe nog niemand tegen gekomen die alleen bramen plukt. Mijn blik op de natuur is in ieder geval mooi verwoord in dit gedicht.

1956 is het jaar van de drooglegging van Flevoland en de koudste februari maand in de Nederlandse meteorologische geschiedenis met een barre Elfstedentocht. Ook het jaar waarin (helaas) het eerste vliegtuig landt op vliegveld Zestienhoven en het jaar met de eerste autoloze zondag als gevolg van een oliecrisis. En.....het jaar dat ik werd geboren in Berkel en Rodenrijs, waar wij nog steeds

wonen. Dit laatste geeft een goeie basis om mijn natuurbeleving in het dorp en de omgeving enigszins in historisch perspectief te zetten.

De natuur beleefde ik als kleuter vooral in de groentetuin van mijn vader. Hij teelde met liefde en aandacht groenten, die door de grote hoeveelheid ook in weckpotten verdween, als voorraad voor de winter. De echte natuur, in de vorm van onkruid - ook wel het 'vuil' genoemd - werd zorgvuldig verwijderd uit de bedden met groenten. Gif werd zonder scrupules gebruikt als een efficiënt middel tegen allerlei 'ongedierete'. Hij was bepaald geen uitzondering in de jaren zestig, bodem en natuur hadden vooral gebruikswaarde.

Lucht, bodem en water hadden het dus al zwaar te verduren. De rook uit de pijpen van de met stookolie verwarmde kassen en de nabijgelegen kistenfabriek van Hordijk, die ook haksel verstookte, zorgden voor veel vervuilde lucht. Mijn moeder moest de was, na de waslijn, regelmatig opnieuw wassen.

Tijdens mijn lagere schooljaren beleefde ik ook de echte natuur. De weilanden waarin ik speelde waren nog kruidenrijk genoeg om bosjes wilde bloemen te plukken, die thuis een plek kregen op het dressoir of de schoorsteenmantel. Opvallend was de grote hoeveelheid huismussen, die ik nu weinig meer zie. Hoewel er al veel vervuild water geloosd werd, was

het water in de sloten en vaarten meestal helder met veel waterplanten, stekelbaarsjes, kikkervisjes, kikkers, torren, waterspinnen en bloedzuigers. Mijn opa zette, zoals hij dat noemde, 'steekpenningen' in de Rodenrijsevaart waarmee hij teilen vol paling ving, terwijl ik met mijn hengel vooral voortjes uit het water viste, die nog in flinke scholen rond zwommen.

Overigens voeren er ook veel platbodems van tuinders door deze vaart naar de veiling, eerst nog met een vaarboom maar al gauw met een motor. Vanuit deze veiling werden veel groenten via de Hofpleinlijn naar Rotterdam en Den Haag vervoerd. Deze spoorlijn en veiling vormden in die jaren de economische motor van Berkel.

Ik noemde het heldere water, maar er was ook een andere kant van de medaille. De tocht in onze buurt was een soort open riool, sterk vervuild, waarin de ratten welig tierden. Wij schoten erop met onze katapult, met krammetjes van de kistenfabriek. Kortom, de biodiversiteit was nog redelijk, maar de eerste tekenen van achteruitgang waren al zichtbaar.

Na de basisschool is de natuur voor mij meer op de achtergrond geraakt, maar speelde altijd wel een belangrijke rol bij kampeer- en fietsvakanties met onze vier kinderen.

Als ik het tuinieren van toen vergelijk met de Herenboerderij de Vlinderstrik, waarvan ik sinds 5 jaar lid ben, is dat een wereld van verschil. Geen gif, geen kunstmest en geen bestrijdingsmiddelen. Dat betekent meer werk, meer wieden, soms tegenvallende oogsten, sterke afhankelijkheid van de seizoenen, maar wel een gezonde bodem, respect voor de natuur en smaakvol eten. Kortom, een aanrader!

Opvallend vind ik dat de biodiversiteit in mijn omgeving de laatste jaren langzaam verbetert. Het lijkt weer een beetje op mijn kinderjaren, noteer ik voorzichtig. Ik houd nu zo'n 5

jaar de vegetatie van o.a. de vaart- en slootkanten bij en zie daarbij steeds meer nieuwe soorten. Ook de waterkwaliteit wordt op sommige plekken beter. Onlangs zag ik loos blaasjeskruid, een vleesetende waterplant, watergentiaan, waterranonkel en smal tandzaad. Toch soorten die een redelijk waterkwaliteit nodig hebben. In een veengebiedje in de buurt kwam ik krabbescheer tegen.

Deze ontwikkelingen zie ik ook in Park de Polder en de Klapwijkse Knoop, waar ik sinds een paar jaar natuurwerk doe, samen met een paar doorgewinterde Rottacollega's. Het blijkt

dat goed maai-beheer, verschraling en incidentele aanplant van inheemse bomen en struiken tot mooie resultaten kan leiden. Natuurmonumenten heeft, naast doordacht maai-beheer, rondom de Herenboerderij de voedsel- en fosfaatrijke bovenlaag van sommige stukken grasland weggehaald, waardoor ook weer nieuwe soorten de kans krijgen.

De interesse voor de natuur is bij mij pas echt op gang gekomen toen ik zo'n 15 jaar geleden de vogelcursus van Rotta ging volgen, enkele jaren daarvoor was ik lid geworden. Vogels kijken werd een tweede natuur, waardoor ik door mijn kleinkinderen 'Opa Vogel' genoemd wordt. Van 2014-2018 was ik medebegeleider van de Rotta Rangers, waarbij ik bij de voorbereiding en de excursies veel natuurkennis opdeed. We hielden ons bezig met allerlei aspecten van de natuur: paddenstoelen, nestkastjes bouwen, sporen zoeken, braakballen pluizen, vogels kijken, slootjes ontdekken, natuurpuzzeltochten, enzovoort.

Het landschap, in de meest brede zin, is mij in die jaren steeds meer gaan boeien. In 2021 ben ik daarom gestart met de cursus *Leer het landschap lezen, ecologie en beheer van het Nederlandse landschap en landschapselementen*. De cursus werd dat jaar vooral bevolkt door boswachters, medewerkers van natuurorganisaties en waterschappen en door mij, een leerkracht met bescheiden kennis van de natuur. Het leverde nog net geen minderwaardigheidscomplex op. Ik heb, mede dankzij deze deskundigen, ongelooflijk veel natuurkennis opgedaan en ben nog steeds bezig om dit te verwerken en te gebruiken. Naast 9 dagen theorielessen hebben we 20 dagexcursies gedaan door heel Nederland, van Texel tot Zuid Limburg en van Bergen tot het Bentheimer Urwald, net over grens in Duitsland. We hebben een grote diversiteit aan landschappen bezocht: hellingbossen, blauwgraslanden, stuwwallen, bronnenbos, kweldervegetaties, heidevelden, zoetwatergetijdenvegetaties in Klein Profijt (bij Rhoon),

stroomdalgraslanden in de Biesbosch, kalkrijke duinlandschappen in Oostvoorne, stadsecologie in Rotterdam: allemaal feestjes!

macro-opname gewone veldbies

Naast dat ik ervaar dat *de aarde boordevol hemel zit*, ervaar ik nu nog meer plezier door het oefenen in het lezen van het landschap. Het mysterie en deze kennis versterken elkaar en hebben mij ook een nieuwe hobby

opgeleverd: macrofotografie. Vanaf 2021 heb ik wel een probleem: ik loop overal tegenaan, omdat ik nu vooral naar beneden kijk, naar de planten, de plantengemeenschappen die door bepaalde standplaatsfactoren bij elkaar horen, naar de bodem en het (kwel)water die mede bepalend zijn voor de vegetatie, het microklimaat, de PH-waarde van bodem en water, de gradiënten, de invloed van schaduw, zonlicht en klimaat. Gelukkig loop ik veel in de natuur met iemand die vooral omhoog kijkt, naar de vogels.

Kortom, er was alle reden om na mijn pensionering opnieuw actief te worden bij Rotta. Vanaf oktober 2022 ben ik mee gaan draaien met de bestuursvergaderingen en vanaf november 2023 ben ik officieel secretaris van deze fantastische club. Ook ben ik steeds meer betrokken bij de ruimtelijke ontwikkelingen in de Noordrand van het Rotta werkgebied, waarvan Jaap van Lien nog steeds de deskundige kartrekker is.

natuurwerk

Het echte werk doe ik bij het natuurwerk op maandag en ook, minder regelmatig, op donderdag: maaien met de zeis en het knotten van wilgen, waarbij ik dus af en toe *mijn schoenen uit doe*. <<

Ik geef de Fakkelt graag door aan
Eric Schoen.

INTEGRALE ONKRUIDBESTRIJDING VOLGENS 'DE PUNT METHODE'

DE JUISTE MACHINE OP DE JUISTE PLEK EN COMBINEER!

GEEN GIF MEER NODIG!

RED-GREEN®

- CO² neutraal
- Geen fossiele brandstof meer zoals LPG
- Gebruikt biomassa om mee te 'branden'
- Voor grootschalig werk

KANT BRAND STEKER®

- 5x per jaar strak gestoken grasrand
- Geen afvalkosten
- Lagere veegkosten
- Reinigende werking

BLUE-GREEN®

- CO² neutraal
- Elektrisch rijden
- Geen fossiele brandstof meer zoals diesel, maar biomassa
- Heet water 98°C
- Geen overlast, herrie en/of stof
- Eenvoudige techniek
- Voor kleinschalig werk

MACHINAAL VEGEN

- Dulevo 5000 D
- Euro 5 met Adblue
- Super fijnstoffilters
- Heel zuinig met waterverbruik
- Razend snel

- 'DE PUNT METHODE' IS GOEDKOPER DAN SPIJTEN ALS JE ALLES EERLIJK MEETELT!
- GOED TOEPASBAAR MET INZET SW-MEDEWERKERS EN MENSEN MET EEN AFSTAND TOT DE ARBEIDSMARKT (SROI).
- GEEN RESISTENTE SOORTEN EN NIET WEERSGEVOELIG.

Groen-aannemingsbedrijf
Punt B.V.

Chroomstraat 1d • 3067 GN Rotterdam • Telefoon: (010) 420 60 26 • E-mail: info@groen-puntbv.nl • www.groen-puntbv.nl

Indien onbestelbaar retour: Hoeksekade 164, 2661 JL Bergschenhoek

MB 145 waterspreeuw © Chris van Rijswijk

MB 146 topper © Chris van Rijswijk

Mystery Bird

Chris van Rijswijk

Weer twee vogels die veel gemeen hebben. Zo duiken ze graag onder water, zie je ze zelden tot nooit in ons werkgebied, lusten ze geen spruitjes en krijgen ze vogelaars in beweging.

MB 145 waterspreeuw

MB 145 betreft een waterspreeuw die net onder water duikt. De foto is mislukt, maar ik heb hem speciaal bewaard voor deze rubriek. Deze vogel verbleef maanden in Zoetermeer en liet zich fantastisch bekijken en fotograferen. Wellicht ben jij ook wel even wezen koekeloren?

Bijgaand 2 nieuwe foto's. Je kunt je oplossing naar mij mailen (cdvrijswijk@gmail.com) of zelf de antwoorden onthouden. De oplossing staat in het volgende nummer. Kijk ook eens op mijn website: www.birdshooting.nl

MB146 topper

MB 146 is wat lastiger op naam te brengen en daarom verklap ik het gelijk. Het betreft een topper. Een topper-eend. Dit duikeendje heeft wel iets weg van een kuifeend. Die heeft een zwarte 'rug' terwijl onze eend een grijzige 'rug' heeft. Ja, nu zie jij het ook. Dit exemplaar verbleef een tijdje in Waddinxveen. Langs onze kust is de topper vrij algemeen, maar zo diep in het binnenland zie je ze niet heel vaak.

MB 147 © Chris van Rijswijk

MB 148 © Chris van Rijswijk